

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมได้สร้างความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาเมืองที่ดีกว่าบริเวณอื่นอยู่แล้วจึงส่งผลให้กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากการอพยพของชาวชนบทเข้ามาหางานทำในแหล่งอุตสาหกรรมการค้าและบริการนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เป็นต้นมารัฐจึงแม้ว่าได้กำหนดนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคด้วยการส่งเสริมเมืองศูนย์กลางของภาค เพื่อรองรับการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพมหานครแล้วก็ตาม แต่การพัฒนาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลก็ยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่องจึงยิ่งทำให้เพิ่มบทบาทของกรุงเทพมหานครในการเป็นศูนย์กลางทางการค้าและบริการ การลงทุนและพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะได้รับความสะดวกทางด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ประกอบกับการที่รัฐได้มีนโยบายให้กระจายแหล่งอุตสาหกรรมออกไปจากกรุงเทพมหานครทำให้จังหวัดปริมณฑลซึ่งมีพื้นที่ต่อเนื่องกับกรุงเทพมหานครซึ่งมีความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้ง การคมนาคมขนส่งและการตลาดมากกว่าในภูมิภาคอื่น จึงมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและดึงดูดแรงงานส่วนเกินจากชนบทให้อพยพเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้นตามไปด้วย จากการศึกษาการอพยพแรงงานเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณแหล่งงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดเป็นชุมชนเมืองตามแหล่งงานดังกล่าวโดยเฉพาะในกรณีพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการซึ่งมีพื้นที่อยู่ระหว่างกรุงเทพมหานครและบริเวณพื้นที่อุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) และเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา จะปรากฏเป็นแหล่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และมีลักษณะของความเป็นเมืองซึ่งเกิดจากการแผ่ขยายตัวออกจากกรุงเทพมหานครและกลายเป็นเมืองอุตสาหกรรมโดยมีลักษณะของความเป็นเมืองสูงสุทธองจากกรุงเทพมหานครเมื่อพิจารณาจากจำนวนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีใช้การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การกลายเป็นชุมชนเมือง และการเพิ่มขึ้นของประชากรอันเนื่องมาจากการเติบโตของอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ แต่ในอีกด้านนั้นก็ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน การบริการสาธารณะที่ไม่เพียงพอ ปัญหาด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและปัญหาอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีการวางแผนกายภาพเพื่อจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินเอาไว้เป็นการล่วงหน้า ดังนั้นการศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการเมืองที่เหมาะสมกับ

ลักษณะและศักยภาพของพื้นที่ จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะสามารถควบคุมและชี้นำการพัฒนาการขยายตัวของชุมชนเมืองที่เกิดขึ้นแบบไร้ทิศทางและแผนงานให้เป็นเมืองที่มีแผนการควบคุมและพัฒนาอย่างเป็นระบบอันจะนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดของส่วนรวมได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบพัฒนาการการขยายตัวของอุตสาหกรรม และความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมและชุมชนเมือง
2. ทราบลักษณะการขยายตัวของชุมชนเมืองในจังหวัดสมุทรปราการ
3. ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นกับเมืองในจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรม
4. เสนอแนะแนวทางในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเมืองของจังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตการศึกษา

พื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการเต็มพื้นที่ทั้งจังหวัดประมาณ 1,004.092 ตารางกิโลเมตร

วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงบรรยาย

1. ทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของเมือง ทำเลที่ตั้งของอุตสาหกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาข้อเท็จจริง วิเคราะห์และบันทึกข้อมูล นำเสนอในรูปแบบของการบรรยาย ตาราง แผนภูมิ แผนที่
3. ใช้วิธี Sieve Analysis และวิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสนอแนะแนวทางการวางแผนจัดการด้านการขยายตัวของอุตสาหกรรมและชุมชนเมือง
4. สรุปผลการศึกษาและเสนอแนะการวางแผนเพื่อจัดการด้านการขยายตัวของชุมชนเมืองอันเป็นผลมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมของจังหวัดสมุทรปราการ

แหล่งที่มาของข้อมูล

ศึกษาจากข้อมูลเอกสารจากหน่วยราชการ และสถาบันต่าง ๆ เช่น

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง
- สำนักบริการการทะเบียน กรมการปกครอง

- สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศการผังเมือง กรมการผังเมือง
- กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมการผังเมือง
- กรมพัฒนาที่ดิน
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
- สำนักงานผังเมืองจังหวัดสมุทรปราการ
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- การประปานครหลวง
- การไฟฟ้านครหลวง
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (TDRI)
- สำนักงานผังเมืองจังหวัดสมุทรปราการ
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ
- หอการค้าจังหวัดสมุทรปราการ ฯลฯ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพทางกายภาพ ประชากร เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการ
2. ทำให้ทราบถึงศักยภาพและปัญหาในการพัฒนาของพื้นที่
3. ทำให้ทราบถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานบริหารจัดการในพื้นที่ศึกษา
4. เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อจัดการด้านการขยายตัวของชุมชนเมืองอันเป็นผลมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ในกรณีของจังหวัดสมุทรปราการและพื้นที่อื่น ๆ